

Emrah YAVUZ (*)

KÖY İMAMLARININ MESLEKİ VE KURUMSAL PROBLEMLERİ -KAYSERİ PINARBAŞI ÖRNEĞİ - (**)

öz

Bu çalışma, DİB'e bağlı olarak Kayseri Pınarbaşı Müftülüğü'nde görev yapan köy imamları üzerinde gerçekleştirilen bir alan araştırmasıdır. Bu çalışmada, din hizmeti görevini yerine getiren köy imamlarının mesleki yaşamları sırasında karşılaşmış oldukları mesleki ve kurumsal problemlerinin oluşumunda etkin olan faktörler ele alınmıştır. Bahsedilen durumlarla ilgili bir takım betimlemelere gidilirken, köy imamlarının problem ve beklentileriyle ilgili belli çıkarımlara da ulaşılmaya çalışılmıştır. Görev yapılan yerin kırsal yerleşim yeri olmasının problem ve beklentilerde belirgin bir faktör olduğu görülmüştür.

anahtar kelimeler

DİB, Din Görevlisi, Köy, Köy İmamları, Sorunlar, Mesleki Sorunlar.

abstract

Occupational and Institutional Problems of the Village İmams

– Kayseri Pınarbaşı Example -

This study is a field research on the village imams belong to Kayseri Pınarbaşı Branch of the Presidency of Religious Affairs. It was determined that village

imams, performing their religion service task, encountered during their occupation life and variables which were effective in forming occupational and institutional problems were dealt with. On the basis of sociological criteria the significant finding sobtained on these matters were described and evaluated. In the addition, the problems and expactations were also observed in respect to the location of occupation such as rural (village) areas.

keywords

The Precidency of Religious Affairs, Religious Employee, village, The village Imams, Problems, Occupational Problems.

A. GİRİŞ

Fert olarak insanın zihnini, bedenini ve ruhunu rahatsız eden; şayet sosyal bir problem ise toplumun düzenini bozan ve birçok alternatif çözümleri olan konular şeklinde kompoze edilen problem veya problemler,¹ insanın varlığı ile beraber ortaya çıkmış, sosyal, siyasi, teknolojik ve ekonomik gelişmelere göre de değişik şekillerde varlıklarını devam ettirmişlerdir. Hem insan hem de dini ağırlıklı sosyal bir mesleğin icracısı olarak köy imamlarının da diğer insanlar ve meslek grupları gibi birçok problemle karşılaşmaları imkân dâhilindedir. Burada köy imamlarının problemleri çerçevesinde ele alınan hususların sadece köy imamları veya tüm köy imamları için genel geçer birer problem olduğunu düşünmenin sosyal bilimlerin mantığı açısından doğru olmadığını bilinmesinde fayda vardır. İfade edilen sorunlar, herkes için geçerli olmamakla beraber, genel olarak imam hatiplerin özelde ise birçok köy imamının yaşadığı ve dile getirdiği problemler olarak görülmeli ve bu çerçevede değerlendirilmelidir.

B. KÖY İMAMLARININ PROBLEMLERİ: BULGULAR

1. Mesleki Problemler

Kişinin mesleki problemleri, yaptığı mesleğin niteliği, eğitim düzeyi, kişilik ve zekâ yapısı, içinde yaşadığı sosyoekonomik ve sosyokültürel çevre, çalıştığı kurumun yapısı gibi etkenlerden kaynaklanmaktadır. Mesleki sorunlardan daha ziyade mesleğin icrası için gerekli olan mesleki formasyondan yoksun olma ve verimli bir mesleksel yaşamı engelleyici faktörler kastedilmektedir. Mesleki sorunlar başlığı altında mesleki eğitim sorunu ile mesleki memnuniyetsizliklerden kaynaklanan bazı sorunlara değinilecektir.

a. Mesleğe Hazırlayıcı Eğitim Problemi

Mesleki eğitim; “bireyin tercih ettiği bir mesleki alanda faaliyetlerini etkili bir şekilde yürütebilmesi için gerekli bilgi, beceri ve tavırlarla ilgili kabiliyetlerin geliştirilmesini amaç edinen eğitim şeklidir.”² Toplumun sağlıklı ve dengeli oluşması ve gelişmesinde müesseselerin verimli bir şekilde işleminde bu müesseselerde görev alan kişilerin başarılı bir şekilde eğitilmelerinin önemli bir rolü vardır. Bir milletin iktisadi ve kültürel manada ilerlemesi, o milletin eğitim sisteminin iyi işlemesine bağlıdır.

Yapılan anketlerde ve mülâkatlarda gerek direkt gerekse dolaylı olarak sorulara alınan cevaplarda köy imamları konu ile ilgili görüşlerini, “Şehirdeki mesleki gelişime yönelik kurslardan yoksun olma”, “Diyabet, hocaları mesleki bilgi ve ses konusunda eğitmeli”, “kendimizi mesleki ve kültürel yönden geliştirmemiz sorunları azaltacaktır”, “imamlara göreve başlarken niçin başka bir imamın yanında stajyerlik yaptırmıyorlar” ve “genelinin kıratının iyi olmaması” şeklinde ifade etmişlerdir.

İfadelerdeki “imamlar”, “hocalar” şeklindeki çoğul kullanımlardan da anlaşılacağı üzere, köy imamlarının büyük bir kısmı gerek mesleğin gerektirdiği teorik bilgiler açısından gerekse mesleki pratikler açısından önemli eksiklikler içerisinde mesleğini sürdürmeye çalışmaktadır. Köy imamlarının bir kısmı mesleki yeterlilik açısından mevcut durumu tespit edebileceğimiz ifadelerde bulunurken, bir kısmı mevcut yetersizlik durumunun nedenleri üzerinde durmuş, bir kısmı ise bu olumsuz durumun giderilmesi için alternatif öneriler sunmuştur. Köy imamları mesleki bilgi ve uygulamadaki yetersizliklerin ana nedenini “alınan eğitimin yetersiz oluşu”, “okullarda eksik eğitim alıyoruz” ve “köy imamlarının yetiştirilmesi için çaba sarf edilmiyor” şeklindeki ifadelerden de anlaşılacağı gibi mesleğe hazırlayıcı eğitimden yoksun olmakta görmektedirler.

Hemen her mesleğin kendisine özgü bir teorik öğretimi yanında bir de pratik öğretiminin olduğu bilinmektedir. Bir meslekte kazanılan teorik bilgilerin uygulamaya dönüştürülmesi bir gerekliliktir. Pragmatik bakış açısına sahip günümüz insanının günlük hayatta kullanılmayan bilgilere ve bunların sahiplerine pek itibar etmediği bir realitedir. İmanın korunması ve kuvvetlendirilmesi hususunda ibadetlerin önemi İslam âlimleri tarafından çeşitli şekillerde ifade edilmiştir.³ İbadetlerin, dini sosyal aktivitelerin usulüne uygun olarak yapılması, ferdi istek, ilgi ve temayülle beraber, bu konulardaki rehberlik görevini üstlenen imamların mesleki uygulamadaki başarılarına bağlıdır. Çünkü imanın kuvvetlendirilmesi ibadetlere karşı ilginin uyandırılması ile mümkündür. Eğer imamlar uygulamada başarılı olurlarsa cemaatin dini pratiklere olan ilgi, istek ve temayülü de artacaktır.

Meslekte başarılı olabilmek için mesleki formasyonun kazandırılmasının yanında mesleğin kutsiyeti, mesuliyeti, mesleki uygulamada karşılaşabilecek güçlükler, meslek içi ve meslek dışı davranışlarda uyumluluğun gerektirdiği gibi hususlarda da imam adaylarının mesleğe hazırlanması gerekir. Mesleğe başlamadan önce mesleğin gerektirdiklerini elde etmek zorundadırlar.

Eğitimin önemli bir boyutunu oluşturan din eğitimi, ailede ve örgün eğitimde olduğu kadar yaygın eğitim alanında da önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle örgün din eğitimi alanında olduğu gibi yaygın din eğitimi alanında görev alacak elemanların iyi yetiştirilmeleri ülkemizde din eğitimi veren kurumların üzerinde düşünmeleri gereken önemli bir problem alanıdır. Şüphesiz iyi bir eğitim kurumunun başarısı, öğretim programının yetiştirmeyi hedeflediği insana kazandıracığı niteliklere göre planlanmış olmasına bağlıdır. Bu noktadaki bir eksiklik o kurumun eğitiminde belirlediği hedeflere ulaşmasını engeller.

Köy imamlarında meslek formasyon ve uygulama açısından tam olarak yetişmemenin psikolojik sıkıntısı olduğu düşüncesi hâkimdir. Köy imamları günümüzde imam – hatip yetiştiren kuruluşların müfredat programlarını özellikle mesleki uygulama açısından yetersiz görüyorlar. Ülkemizde yaygın din eğitimi alanında görev yapan ve din hizmetlerini yürüten personeli yetiştiren kurumlar İmam Hatip Liseleri ve İlahiyat Fakülteleri'dir. Bugüne kadar İmam Hatip Liselerinde ve İlahiyat Fakültelerinde uygulanan programlarda dikkat çeken önemli bir husus, zorunlu okutulan derslerin sadece İslam bilimleri alanında geçmişteki teorik bilgi birikimini aktarmaya yönelik olduğudur. Programlar yapılırken nedense daha çok akademik bilgi kazandırıcı derslere ağırlık verilmekte, toplumdaki dini uygulama ve yaşantılara yönelik bilgilendirici dersler ya tamamen ihmal edilmekte ya da birkaç seçimlik dersle yetinilmektedir.

Dini eğitim veren kurumlarda eğitim gören kişilerin, toplum içinde hizmet verecek olmalarına karşılık, sosyal hayatın akışı içinde toplumda karşılaşılan sorunlar ve toplumun beklentileri ile ilgili bilgilendirici nitelikteki dersleri uygulamalı olarak alması gerekirken bu derslerin programlarda pek de yer almadığını gözlemlemek mümkündür. Bu durumda toplumdaki dini yaşantı ve algılama biçimlerinden habersiz yetişen ve yeterli düzeyde Kur'an okuma ve anlama becerisi kazanamayan, özellikle programda olmaması nedeniyle lisans öğretimi sırasında din bilimlerinin öğretim tekniği ve din hizmetlerinin niteliği konusunda yeterli derecede ders alamayan mezunların imam, vaiz, müftü, Kur'an öğreticisi vb. şekillerde mesleki alanlarda hizmet verirken büyük zorluklarla karşılaşacağı açıktır.

Din hizmetlerinin etkili bir şekilde yürütülmesi ile ilgili diğer önemli bir husus da din hizmeti yürüten bireylerin hizmet içinde eğitimidir. Dünya sürekli değişmektedir. Bu durum hizmet esnasında dahi amacı ve içeriği iyi belirlenmiş

hizmet içi eğitim programlarını zorunlu kılmaktadır. Çalışanların zaman zaman hizmet içi eğitim kursları ve seminerler aracılığıyla bilgilerinin yenilenmesi, hem onların gelişimini sağlamada hem de motivasyonlarını arttırmada etkili olur. Çeşitli dönemlerde belli programlar çerçevesinde hizmet içi eğitim kursları ve seminerler aracılığıyla din görevlilerinin mesleki donanımlarının artırılmasına ihtiyaç vardır. “Diyabet, hocaları mesleki bilgi ve ses konusunda eğitmeli”, “sık sık hizmetiçi eğitimler düzenlenmeli” şeklindeki ifadeler köy imamları tarafından böyle bir ihtiyacın hissedildiğinin göstergesidir. Bu durum, din görevlilerinin motivasyonlarını arttırıcı bir etki yapacak din hizmetlerinin daha kaliteli olmasını sağlayacaktır. Esasında müftülükler hizmetiçi eğitim kapsamında özellikle son dönemlerde ciddi adımlar atmaktadırlar. Hali hazırda müftülüklerce Kur’an-ı Kerim hizmetiçi eğitim kursu, ezan kursu, yüz yüze vaaz hizmetiçi eğitim kursu, tashih-i huruf, aşare-i takrib ve hitabet kursu adı altında çeşitli kurslar düzenlenmektedir.

DİB 2013 yılı istatistikleri incelendiğinde bu kurslara genel manada imam-hatipler arasında pek fazla bir katılımın olmadığı görülmektedir. Köy imamları mesleğe ilk başladıklarında uygun olan en yakın zamanda süresi ilden ile değişmekle birlikte ortalama bir aylık bir hizmetiçi eğitime tabi tutulmaktadırlar. Bu eğitimin yanısıra bağlı buldukları ilçe veya il müftülüklerince zaman zaman hizmet içi eğitim kursları düzenlenmekteyse de bu kurslardan daha çok ilçe veya il merkezindeki görevliler faydalanmakta, görev yaptıkları yerlerde tek görevli olmaları ve hizmet içi eğitimin yapıldığı merkezi yerlerde barınma sorunu gibi durumlar dolayısıyla köy imamları bu tür eğitsel faaliyetlerden yeteri derecede faydalanamamaktadır.

Mesleği hakkında yeterli bilgi ve birikime sahip olmayan çalışanların kendilerine güven sorunlarının olması söz konusudur. Bu kişiler mesleklerini hakıyla icra etmede sorunlar yaşayabilirler. Bu durumda görevli, mesleği hakkında yeterli bilgiye sahip olmak için çabalayacak ya da meslekten uzaklaşarak başka meslek alanlarına yönelecektir.

b. Mesleki Memnuniyet Problemi

Çalışanın işine karşı geliştirdiği olumlu düşünce ve tutumlar iş doyumunu; olumsuz duygu, tavır ve düşünce içine girmesi ve hoşnutsuzluklar ise iş doyum-suzluğunu ifade eder. Konuyla ilgili psikologlar, kendi yaklaşım tarzlarına göre değişik mesleki doyum ya da iş doyumunu tanımları yapmışlardır. Mesleki doyum en yalın bir şekilde “çalışanın işine karşı geliştirdiği bir takım tutumlara ilişkin kavram” olarak tanımlanabilir.⁴ Aksu ve arkadaşları iş doyumunu, “çalışanın bir bütün olarak işini ya da iş yaşamını değerlendirmesi sonucu ulaştığı olumlu duygusal durum” olarak tarif etmişlerdir.⁵

Tablo 1.1. Mesleki Memnuniyet Durumları

	Sayı	%
Katılıyorum	71	65,7
Katılmıyorum	23	21,3
Karasızım	9	8,3
Başka	2	1,9
Cevapsız	3	2,8
Toplam	108	100,0

Köy imamlarının “mesleki memnuniyet düzeylerini” tespit etmek amacıyla, bireyin cevap verirken psikolojik bazı durumların etkisinde kalarak yanıltıcı bir cevap verme ihtimali de göz önünde bulundurularak, imamların kendisine “mesleğinizden memnun musunuz?” şeklinde direkt olarak soru yöneltmek yerine “bugün istemeye istemeye imamlık görevini yapan köy imamlarının olduğu söyleniyor. Bu konudaki kanaatiniz nedir?” şeklinde katılımlarını ifade eden genel bir soru sorulma yoluna gidilmiştir. Tablo 1.1. incelendiğinde % 65.7 gibi büyük bir çoğunluğun böyle bir düşünceye “katıldıkları” gözlemlenirken, % 21.3’ünün “katılmadıkları”, % 8.3’ünün “kararsız” kaldıkları gözlenmektedir. % 1.9 gibi bir kısım “başka” seçeneği adı altında cevap verirken % 2.8’lik bir kısım ise soruyu cevapsız bırakmışlardır. Soruya “başka” seçeneği adı altında cevap veren iki kişi “istifa etsin”, “bu kimselerin imamlıkla alakası yok, nankör insanlar” şeklinde ifadelerde bulunarak imamlık mesleğinin bir gönül işi olduğunu hatırlatarak bu durumda olan köy imamlarını olumsuz yönde eleştirmişler ve suçlamışlardır. Anketten ve mülâkatlardan elde edilen verilere göre köy imamlarının büyük bir çoğunluğunun mesleklerinden memnun olmadıklarını söylemek mümkündür.

c. Mesleki Memnuniyetsizliğin Nedenleri

Tablo 1.2. Mesleki Memnuniyetsizliğin Nedenleri

	Sayı	%
Zor ve yorucu bir meslek olması	1	,9
Manevi mesuliyetinin ağır olması	14	13,0
Maddi açıdan cazip bir meslek olmaması	5	4,6
Mesleğin toplum nezdinde düşük bir statüye sahip olması	11	10,2
Görev yaptıkları yerleşim birimine özgü eksikliklerden (ulaşım, sağlık vs.) kaynaklanan sorunlar	25	23,1
Cemaatin olumsuz tutum ve davranışları, cemaat baskısı	15	13,9
Amirlerin ilgisiz tutum ve davranışları	1	,9
Başka	5	4,6
Cevapsız	31	28,7
Toplam	108	100,0

Köy imamlarına, şayet mesleklerinden memnun değillerse bunun nedenlerinin neler olduğunu tespit etmek amacıyla, kapalı uçlu bir soru sorulmuş ve alınan yanıtlar tablo 1.2.'de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde köy imamlarının memnuniyet düzeylerini olumsuz yönde etkileyen nedenler arasında en yüksek oranı (% 23.1) “görev yaptıkları yerleşim birimine özgü eksikliklerden kaynaklanan sorunlar” maddesinin oluşturduğu gözlemlenmektedir ki bu konu ile ilgili açıklamalara ayrı bir başlık altında değinilmiştir. Bu oranı, % 13.9 ile “cemaatin olumsuz tutum ve davranışları, cemaat baskısı” maddesi izlerken, “manevi mesuliyetinin ağır olması” yönünde görüş belirtenlerin oranının da (% 13) hemen hemen eşit olduğu görülmektedir.

Ankete katılanların % 10.2'si “mesleğin toplum nezdinde düşük bir statüye sahip olması”nı neden olarak ifade ederlerken , % 4.6' sısı ise “maddi açıdan cazip bir meslek olmaması”nı, 1 kişi “zor ve yorucu bir meslek oluşunu”, 1 kişi ise “amirlerin ilgisiz tutum ve davranışları”nı neden olarak ifade etmişlerdir. “Başka” seçeneği adı altında görüş belirtenlerden (% 4.6) 1 kişi “yeterli ilgi ve destek bekliyoruz” şeklinde bir ifadede bulunarak gerek cemaatin gerekse kurumların imamlara karşı ilgisiz olduğunu belirtirken, 3 kişi ise “tamamıyla imam arkadaşların manevi duygu eksikliği”, “imamların kendilerinden kaynaklanan sebepler” ve “görevinin kıymetini bilmiyorlar” şeklinde bir ifade de bulunarak, var olan memnuniyetsizliğin, imamların kendi meslek anlayışlarındaki eksikliklerden kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir. 1 kişi ise “Yaz Kur'an Kursları dolayısıyla köyde çakılıp kalma”nın, yani izin konusunda yaşanan sıkıntıların mesleki memnuniyeti olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir.

İmamların mesleklerinden memnun olma düzeylerini olumsuz yönde etkileyen sebeplerin bir çeşitlilik arz ettiği gözlenmektedir. İmamların büyük bir kısmının mesleklerinden memnun olmayışlarının nedenlerinin başında “çocukların eğitimi dolayısıyla ailenin dağılması”, “köylerde monoton bir hayatın oluşu” ve “görev yaptıkları yerleşim biriminin fiziki yapısından kaynaklanan sorunlardan dolayı eşinin köyü istememesi” şeklindeki ifadelerden de anlaşılacağı gibi görev yaptıkları yerleşim birimine özgü eksiklikler şeklinde tanımladığımız merkeze uzaklık, ulaşım güçlüğü, merkeze oranla sosyal aktivitelerin yetersiz oluşuna bağlı olarak gelişen monoton bir hayat, sağlık ve eğitim imkânlarının kısıtlı olmasından kaynaklanan gerek şahsi gerekse ailevi sorunların yaşanması gelmektedir.

Mesleki formasyon ve ruhen yeterli bir şekilde mesleğe hazırlanamamış köy imamlarının mesleğin manevi mesuliyetini taşıma konusunda yaşadıkları güçlükler ise mesleki memnuniyetsizliğin bir diğer nedenidir. Bu durumu “manevi mesuliyetinin ağır olmasından dolayı kendilerini yeterli görmüyorlar” şeklindeki ifadelerden anlamak mümkündür. “Mesleğin toplum nezdinde düşük

bir statüye sahip oluşu” şeklindeki ifadeler ise imamlarda düşük saygınlık algısına neden olmakta ve mesleki memnuniyetsizliğe yol açmaktadır. İmamların tutum ve davranışları üzerinde cemaatin süreklilik arz eden bir baskı unsuru oluşturması sonucu imamlar gündelik basit bir davranışında bile dini ölçülere göre hareket etmek zorunda kalmaktadır. Bu durum zamanla mesleki memnuniyetsizliğe neden olduğu gibi bazen imamları ciddi psikolojik sorunlarla başa bırakabilmektedir.

d. Mesleki Memnuniyetsizliğin Sonuçları

İş doyumsuzluğunun sonuçlarıyla ilgili yapılan incelemelere göre, iş doyumunun düşük olması ile personel değişim hızı, performansın düşmesi ve devamsızlık arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. İş doyumsuzluğu, çalışan birey için başka iş alternatiflerinin olmadığı durumlarda doyumsuz ve verimsiz olarak çalışma durumunda bırakmasının yanısıra stres altında bırakarak yaşam doyumunun da düşmesine neden olur. Daha ileri boyutta ise bireyin gerek ruh gerekse beden sağlığı üzerinde olumsuz bir etki bırakır ve tükenmişliğe kadar varan bir noktaya getirebilir.

Yaptığı meslekten tatmin olmayan birey, doğal olarak ya başka bir mesleğe geçmek isteyecek ya da buna imkân bulamıyorsa yaptığı meslek içinde sorunlarla boğuşur bir halde kendini bulacaktır. Yapılan görüşmelerde mesleğinden memnun olmayan köy imamlarının bu duygularını görevi aksatma, performans düşüklüğü, cemaate karşı ilgisiz olma ve meslekten ayrılma şeklinde dışa vurdukları gözlemlenmiştir.

2. Kurumsal Problemler

Mesleki süreç içerisinde köy imamlarının bağlı oldukları kurumla ilişkilerinin sağlıklı yürütülmesi bir gerekliliktir. Bir kurumda gerek yöneticilerin baskıcı, ayrımcı, ilkesiz tutum ve davranışları gerekse görevlilerin görevini ihmal, disiplinsiz ve duyarsız tavırları bu ilişkilerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde engel teşkil eden durumlardır. Bu türden durumlar aynı zamanda verimli çalışmanın ve hizmetlerin aksamasına sebep olacaktır.

Köy imamlarının bu konudaki problemleri genellikle nakil veya tayin ve izin hususundadır. Problemlerin niteliğini ve ortaya çıkışlarını dikkate aldığımızda problemlerin bazılarının idari uygulamalardan bazılarının ise cemaatin bakış açısından kaynaklandığı gözlenmektedir.

a. Nakil / Tayin Problemi

Özellikle merkeze uzaklığı dolayısıyla ulaşım açısından bir takım güçlüklerin olduğu, lojmanın olmadığı veya bakımsız olduğu ve eğitim imkânlarının kısıtlı

olduğu köyler tercih edilmemektedir. Merkezi yerlerin tercih edilmesinde ise sosyal aktiviteler, çocukların eğitim durumu, ulaşım, haberleşme ve imam-hatipler tarafından ek gelir şeklinde algılanan, nikâh, mevlit, cenaze, hatim, devir vs. yoğunluğu gibi faktörler çoğu zaman etkili olabilmektedir.

Köy imamlarının gerek bu konu ile ilgili direkt olarak sorulan soru/sorular-da gerekse dolaylı olarak konuyla ilgisi bulunan soru/sorulardaki “şehirde görev yapan imamlar çakılıp kalıyor”, “atamaların objektif olması”, “bir ilçe merkezine nâkil için dilekçe verdim, sınava gelmene gerek yok adamı belli dediler, el insaf en azından sınava girelim kimin ne olduğunu bilelim, görelim”, “adamı olmayan gidemiyor sonra da doğruluktan bahsediliyor” şeklindeki ifadeleri köy imamlarının büyük bir kısmında kurumlarına ve kurum amirlerine karşı bir güvensizlik duygusunun olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Bu durum özellikle çocuklarının eğitimi dolayısıyla şehre gitmek zorunda olduğunu düşünen ve uzun süre köylerde görev yapmak durumunda kalan köy imamlarında mesleğe ve kuruma karşı ilgisizlik şeklinde olumsuz psikolojik sonuçlar doğurabilmektedir. Köy imamlarının yapılan sınavlarda başarılı olabilmeleri için gerekli eğitim imkânının kısıtlı olmasından dolayı münhal duruma düşen kadrolar için yapılan sınavlarda başarısız oldukları, köy imamları tarafından dile getirilen bir başka husustur.

b. Tek Görevlilik ve İzin Problemi

Tablo 1.3. Yıllık İzin Kullanmada Problem Yaşama Durumları

	Sayı	%
Evet	27	25,0
Hayır	78	72,2
Cevapsız	3	2,8
Toplam	108	100,0

Tablo 1.3'deki veriler incelendiğinde örnekleme katılanlar içerisinde % 72.2'lik bir kısmın “yıllık izin kullanma konusunda herhangi bir problem yaşıyor musunuz?” sorusuna “hayır” cevabını verdiği, % 25'lik bir kısmın ise “evet” cevabını verdiği gözlemlenmektedir. % 2.8 gibi bir kısım ise soruyu cevapsız bırakmıştır. Anketten elde edilen verilere göre köy imamlarının yıllık izin kullanmada bir problem yaşamadıklarını söylemek mümkünse de yapılan mülâkatlar neticesinde köy imamlarının bu soruya cevap verirken resmi izinlerini kullanmak istediklerinde çalıştıkları kurum amirlerinden (muftülerden) kaynaklı kanunen bir engel olup olmadığı şeklinde bir yanılgıya düştüklerini söyleyebiliriz. Çünkü

Cami görevi, namaz vakitlerine bağılı olarak günün tamamına yayılan bir özellik gösterir. Bu durumda köy imamının mesaisinin günün tamamını kapsadığını ifade etmek yanlış olmaz. Günde beş vakit bir yerde mutlak surette bulunma durumunun zorluğu ve her an bir görevle muhatap olunabileceği bilinci ile adeta hazır kıta beklemenin oluşturduğu psikolojik durumu hakikaten yaşamadan anlamak mümkün değil. Herhangi bir köyde kasabada mahallede köy imamına ihtiyaç duyulması durumunda köy imamları hemen hazır olarak insanların ihtiyaçlarına koşarlar. Diğer çalışma alanlarında olduğu gibi saatleri belirlenmiş bir mesai söz konusu değildir. Zira cami hizmetleri kesintisiz devam etmeyi gerektirir.

Köy imamı izin almak istediğinde camideki görevi ifa edecek ehil birini bulma sorunu ortaya çıkar ve bu da her zaman ve her köyde mümkün olmayabilir. Özellikle genç nüfusun sayısının neredeyse yok denecek kadar az olduğu yerlerde bu görevi yürütecek birini her zaman bulamayabilirsiniz. Söz konusu vekâlet problemi 2007 yılında çıkan bir yönerge ile kaldırıldığı halde müftüler kanaatimizce cemaatin tepkisinden çekindikleri için vekâlet bırakmadan izin verme hususunda biraz temkinli davranabilmektedirler. Merkezi yerlerde genel olarak böyle bir sorun yaşanmazken bu sahada çalışanlar yıllık yasal izinlerini kullanmada bile sıkıntı yaşayabilmektedirler. Ancak buradaki sıkıntı, köy imamlarının resmi izinlerini kullanırken karşılaşılan kurumsal bir engelden ziyade cemaatin imamsız kalmasından dolayı oluşan durum gereği kurum amirlerinin “yerinize adam bulun baskısı” ve “köy imamı cemaat arasındaki ilişkilerin olumsuz etkilenmesi sorunu” şeklindedir.

Öte yandan çeşitli dönemlerde özellikle diğer kamu çalışanlarının yıllık izinlerini kullandığı dönemlerde yaz mevsiminde köy imamlarının izinlerine kısıtlama getirildiğine şahit olduğumuzu belirtmek isterim. Yaz döneminde camilerdeki yaz kursları nedeniyle ve ramazan aylarında hizmetlerin aksamaması için köy imamlarının zorunlu haller dışında izin kullanmaları kısıtlanır. Yıllık izin kullanımı dışında resmi tatil olarak ilan edilen dini ve milli bayramlarda köy imamlarının mesaisi devam eder. Yani köy imamları diğer kamu görevlilerinin yararlandığı resmi tatillerden yararlanamazlar. Eğer bu dönemlerde tatil yapmayı isterlerse amirinin onayıyla yıllık izninden kullanmak durumundadırlar.

Sonuç

Mesleksi süreç içinde karşılaşmış oldukları ve çıkış noktasını belki de tarihin derinliklerinde aramız gereken bazı problemler köy imamlarının mesleki memnuniyet durumlarını, verimliliklerini ve otoritesini olumsuz yönde etkilemektedir. Köy yerleşim birimine has fiziki ve sosyokültürel yapının bu yerlerde görev yapan imamların mesleki tutum ve davranışları ile kendilerinden bekle-

nenler üzerinde belirgin bir şekilde etkili olduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla köyde görev yapan imamlarla şehirde görev yapan imamların meslek hayatlarının farklılık arz etmesi muhtemeldir.

Toplumun sağlıklı ve dengeli oluşması ve gelişmesinde müesseselerin ve rimli bir şekilde işlemede bu müesseselerde görev alan kişilerin başarılı bir şekilde eğitilmelerinin önemli bir rolü vardır. Hemen her mesleğin kendisine özgü bir teorik öğretimi yanında bir de pratik öğretiminin olduğu bilinmektedir. Bir meslekte kazanılan teorik bilgilerin uygulamaya dönüştürülmesi bir gerekliliktir.

Meslekte başarılı olabilmek için mesleki formasyonun kazandırılmasının yanında mesleğin kutsiyeti, mesuliyeti, mesleki uygulamada karşılaşılabilecek güçlükler, meslek içi ve meslek dışı davranışlarda uyumluluğun gerektirdiği gibi hususlarda da imam adaylarının mesleğe hazırlanması gerekir. Mesleğe başlamadan önce mesleğin gerektirdiklerini elde etmek zorundadırlar. Bu nedenle örgün din eğitimi alanında olduğu gibi yaygın din eğitimi alanında görev alacak elemanların iyi yetiştirilmeleri ülkemizde din eğitimi veren kurumların üzerinde düşünmeleri gereken önemli bir problem alanıdır. Şüphesiz iyi bir eğitim kurumunun başarısı, öğretim programının yetiştirmeyi hedeflediği insana kazandıracığı niteliklere göre planlanmış olmasına bağlıdır. Bu noktadaki bir eksiklik o kurumun eğitiminde belirlediği hedeflere ulaşmasını engeller.

Mesleği hakkında yeterli bilgi ve birikime sahip olmayan çalışanların kendilerine güven sorunlarının olması söz konusudur. Bu kişiler mesleklerini hakıyla icra etmede sorunlar yaşayabilirler. Bu durumda görevli, mesleği hakkında yeterli bilgiye sahip olmak için çabalayacak ya da meslekten uzaklaşarak başka meslek alanlarına yönelecektir.

Köy imamları mesleki bilgi ve uygulamadaki yetersizliklerin ana nedenini mesleğe hazırlayıcı eğitimden yoksun olmakta görmektedirler. Görev yaptıkları yerlerde tek görevli olmaları ve hizmet içi eğitimin yapıldığı merkezi yerlerde barınma sorunu gibi durumlar dolayısıyla köy imamları bu tür eğitsel faaliyetlerden de yeteri derecede faydalanamamaktadır.

Mesleki eğitim bakımından önemli eksikliklere haiz köy imamları içerisinde özellikle mesleğin manevi mesuliyetini daha fazla taşıyanlar bu eksikliklerini gidermek için bir süre gayret göstermektedir. Ancak Kur'an-ı Kerim'i usulüne göre okuma ve özellikle etkileyici bir şekilde ezan ve mevlit okuma hususunda köy imamlarının işin uzmanlarından eğitim almasının gerekliliği bir realitedir. Bu imkânlardan yoksun olsa da köy imamları bu eksikliklere rağmen mesleğini devam ettirmek zorundadır. Bu durum köy imamları cemaat ilişkisini olumsuz yönde etkilemekte ve bir süre sonra sosyal, kurumsal ve hatta psikolojik sorunlara yol açmakta ve imamların meslekten soğumalarına neden olmaktadır.

Notlar

(*) Dr., MEB, emrahayavuz23@hotmail.com

(**) Bu çalışma "Türkiye'de Köy İmamlarının Sorunları -Pınarbaşı Örneği-" isimli Doktora tezinden türetilmiştir.

- 1 H. Ziya Ülken, *Genel Felsefe Dersleri*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1984, s. 53.
- 2 H. Doğan ve diğerleri, *Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları Ankara, 1980, s. 1.
- 3 Ahmet Hamdi Akseki, *İslam Dini*, DİB Yayınları, 26. Baskı, Ankara, 1974, s. 103.
- 4 Canan Çetinkanat, *Örgütlerde Güdülenme ve İş Doyumunu*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2000, s. 1.
- 5 Günay Aksu ve diğerleri, "Sağlık Bakanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı Yöneticilerinin İş Doyumuna Yönelik Bir Araştırma(Ankara Örneği)", Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, C.55, S.4, Ankara, 2002, s. 271.

Kaynaklar

Akseki, Ahmet Hamdi. (1974). *İslam Dini*, 26. Baskı, Ankara: DİB Yayınları.

Aksu, Günay, Ahmet Münir Acuner ve Ruhi Selçuk Tabak. (2002). "Sağlık Bakanlığı Merkez ve Taşra Teşkilatı Yöneticilerinin İş Doyumuna Yönelik Bir Araştırma(Ankara Örneği)", *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, C.55, S.4, 271-282.

Çetinkanat, Canan. (2000). *Örgütlerde Güdülenme ve İş Doyumunu*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Doğan, H., C. Alkan ve İ. Sezgin. (1980). *Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Ülken, H. Ziya. (1984). *Genel Felsefe Dersleri*, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.